

Vem var Rosenbom?

Rosenbom har blivit berömd bland annat genom Selma Lagerlöfs bok ”Nils Holgerssons underbara resor genom Sverige” där han påstås vara högbåtsman på linjeskeppet ”Dristigheten”. Detta är inte den enda historien om honom utan han har även av Sven- Öjvind Swahn påstås vara en känd tiggare som frusit ihjäl utanför Amiralitetskyrkan på nyårsafton 1717, på den plats han idag står staty. Sven- Öjvind Swahn pekade ut honom som Mats Rosenbom boende på Björkholmen i Karlskrona under slutet på 1600-talet. Men Swahns berättelse innehåller flera tveksamma fakta, vilket påpekas i en artikel av Mikael Ledjeby. Här följer berättelsen om denna Mats Rosenbom.

Mats Rosenbom eller Mats Hindriksson Rosenbom som var hans fullständiga namn skall ha kommit hit till Karlskrona ifrån Åland. Han skall där ha värvats till Hans Wachtmeisters flotta och flyttat till Stockholm innan han via Kalmar flyttade till Karlskrona hösten 1679. När han kom till Karlskrona hade han den lägsta underofficersgraden; konstapelmått på skeppet *Solen*. År 1689 avancerade han till konstapel. År 1704 är sista gången han står med i ”officers rullorna”, vilket tyder på att han försvunnit kort efteråt. Han har heller inte erhållit gratial (pension). Den Mats Rosenbom som Swahn pekar ut var heller aldrig högbåtsman på *Dristigheten*, som Selma Lagerlöf påstod i ”Nils Holgerssons underbara resor genom Sverige”.

Mats Rosenbom ägde tomt och stuga på Chapmansgatan 7 på Björkholmen i Karlskrona och bodde där tillsammans med hustru och barn. Mats Rosenbom var med största sannolikhet död innan år 1717 och han dog inte i Karlskrona (och där med omöjligen utanför Amiralitetskyrkan). Han är inte införd i dödsböckerna för perioden 1705-1717. Men hans änka ansökte om nådemånad, möjligen för att betala en familjemedlems begravning, i mars år 1706 och år 1711. Det kan ha varit maken som skulle begravas någon av gångerna men det är förmodligen mer troligt att det var något av deras barn. Om det gällde maken så avled och begravdes han på annan ort. Det mest troliga är dock att Mats Rosenbom avled i samband med krigen 1705-1706 i Polen eller kort efteråt och att vi därför inte vet var han begravdes.

Sparbössan

Utanför Amiralitetskyrkan står statyn av ”gubben Rosenbom”. Han är klädd i den dräkt som under 1700-talets mitt bars av båtsmän här i Blekinge. Statyn har ingenting gemensamt med den ovan nämnde Mats Rosenbom som bodde i Karlskrona. Varför den har fått namnet ”gubben Rosenbom”, är ännu idag ingen som kan svara på. Statyn är tidigast känd från 1793 men är troligen från mitten av 1700-talet.

Han bär en tavla med följande text:

Foto: Jonas Eckerbom 2005

*Ödmjukast jag er ber
Fast rösten är nog matt
Kom lägg en penning ner
Men lyften uppå min hatt*

*Säll är den som låter sig
wärda om den fattige*
Kon.Dav. 41:2

Detta är en typ av fattigbössor var vanliga Finland under 1700- talet. Många anställda i flottan kom från Finland. Den är troligen tillverkad på varvet här i Karlskrona. Statyn som står utanför Amiralitetskyrkan idag är en kopia då originalet flyttats in i kyrkan för att bättre kunna bevaras. Det nyare exemplaret är tillverkat av varvsbildhuggaren Karl "Hästö Kalle" Karlsson 1956. De penningar som Rosenbom samlar in går till Rosenbomsfonden som används för bidrag till organisationer som verkar inom Karlskrona kommun. Man kan även sätta in sitt bidrag på postgirokonto 10 96 05-6.

Källor:

Ledjeby Mikael, Ålänningen Mats Rosenbom, av Sven- Öjvind Swahn, utpekad som gubben Rosenbom, artikel i *Släkt – Eken* nr 4, 1997

Ulrika Pia och Rosenbom, Amiralitetskyrkan och fattigbössan – ett särpräglad par, Häfte som är utgivet av Kultur och fritidskontoret, Karlskrona kommun, 1994

Swahn Sven- Öjvind, *Gubben Rosenbom och andra berättelser från det gamla Karlskrona*, Karlskrona, 1949

Text: Tommie Åkesson, praktikant på Blekinge museum hösten 2006